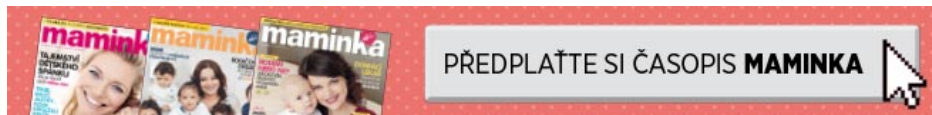

Bez dcerky neodejdu...

2. 6. 2013 | [Zuzana Labudová](#) | Časopis Maminka

Pravděpodobně každý z nás má ve svém okolí nějaký ten smíšený česko-zahraniční pár. Řada z těchto svazků však dnes bohužel končí únosem potomka mimo území České republiky.

Právo je v tomto ohledu poměrně jednoznačné: jako mezinárodní únos dítěte je definováno protiprávní přemístění či zadržení dítěte mimo stát jeho obvyklého bydliště. Nejde tedy o únos podle trestního práva, i když v některých zemích (například v Rakousku, Kanadě, Francii, Německu, Finsku, Polsku, Velké Británii či v USA) je protiprávní přemístění dítěte rovněž trestným činem.

V české legislativě jde o takové přemístění nebo zadržení dítěte, které je považováno za negativní a nežádoucí, a to z důvodu porušení práv druhého rodiče, ale především dítěte samotného. Laicky řečeno: jestliže vytrhneme potomka z jeho současných kořenů, z prostředí, kde se cítí dobře, má tam příbuzné, kamarády, přátele, chodí do jeslí, školky nebo školy, zkrátka z místa, kde je doma, může to na něj mít negativní dopad.

Kromě toho jednoznačně záporný efekt má zpretrhání vazeb s druhým rodičem, který je navíc krácen na svých právech. V těchto případech proto soudy rozhodují o navrácení dítěte, přičemž za dítě se podle Haagské úmluvy považuje jedinec mladší 16 let, na starší se tedy již úmluva nevztahuje (pravděpodobně se předpokládá, že téměř dospělou ratolest již rodič unášet nebude, ale spíše se s ní nějak dohodne). Že se v naší společnosti jedná o stále narůstající problém, potvrzuje i statistika.

Podle Nadace Naše dítě zaznamenaly české úřady za prvních osm měsíců roku 2012 celkem 42 případů mezinárodních únosů dětí, zatímco za celý předchozí rok a shodně za celý rok 2010 bylo řešeno 43 případů. Nárůst je podle ředitelky nadace Zuzany Baudyšové způsoben jednak stoupajícím počtem smíšených manželství v České republice, jednak tím, že otcové v poslední době mnohem aktivněji než dříve hájí svá práva. V roce 2011 bylo z ciziny do České republiky uneseno 19 dětí, opačným směrem 24.

Nárok na oba rodiče

Podle českých zákonů má dítě právo být vychováváno a být v kontaktu s oběma rodiči. Stejně tak mají oba rodiče rovnocenné právo vychovávat svého potomka a být s ním. Protiprávnost mezinárodního únosu tedy vychází z porušení práva péče o dítě.

Jazyk práva rozlišuje přemístění, kdy je dítě proti vůli druhého rodiče odvezeno do jiného státu, a zadržení, kdy dítě se souhlasem obou rodičů s jedním z nich vycestuje do zahraničí, odkud ho už tento rodič nechce vrátit zpátky. Právní důsledky obojího jednání jsou ale stejné. Hlavním cílem zmiňované Haagské úmluvy je dosáhnout bezodkladného návratu dětí, jež byly protiprávně přemístěny nebo zadrženy v některém smluvním státě, mezi které patří i Česká republika. Za tímto účelem byl vytvořen systém opatření, jež jsou všechny členské státy povinny respektovat a v co nejkratším možném čase provést prostřednictvím tzv. ústředních orgánů.

Tímto orgánem je v České republice Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně (www.umpod.cz). Na ten se může obrátit jak rodič, jehož potomka partner odvezl do ciziny a nevrátil, tak cizinec či cizinka, jehož česká partnerka nebo partner odvezli ratolest z trvalého bydliště v zahraničí do Česka a nechtějí je vrátit. Zároveň tento úřad působí jako prostředník mezi orgány ČR a orgány druhého dotčeného státu.

Nemá však pravomoci soudu, proto se snaží spíše působit na zainteresované osoby tak, aby dosáhl dobrovolného navrácení dítěte, případně se pokouší zprostředkovat dohodu rodičů o podmínkách výchovy. Smírná cesta je vždy nejvýhodnější pro dítě, které je v případě jejího dosažení chráněno před všemi negativními aspekty soudního řízení a případné exekuce rozhodnutí. Jestliže je uneseno nebo zadrženo v zemi, která Haagskou úmluvu nepodepsala, je situace mnohem komplikovanější a řeší se prostřednictvím smlouvy o dvoustranné právní pomoci, pokud existuje, nebo je nutné postupovat diplomatickou cestou.

V momentě, kdy zjistíte, že byl váš potomek unesen do zahraničí, informujte Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí, který požádá o jeho návrat partnerský orgán ve státě, kam bylo dítě uneseno. Zároveň se na tento orgán můžete obrátit sami, navíc můžete kontaktovat i soud daného státu, pravděpodobně ale budete potřebovat právníka obeznámeného s místním právem, jelikož návrh soudu musí odpovídat podmínkám právního řádu platného v místě soudu.

Důkazní břemeno přitom nese ten, kdo se na soud kvůli únosu obrací, tedy ten rodič, který tvrdí, že mu bylo dítě uneseno do zahraničí. Soudy v tomto případě nerozhodují o jeho svěření do péče, ale výhradně o tom, zda má být navraceno zpět do místa obvyklého bydliště. Měly by přitom postupovat co nejrychleji, případy únosů dětí mají podle Haagské úmluvy přednost před jinými kauzami.

Ode dne mezinárodního únosu nesmí uplynout doba delší než jeden rok, výjimku tvoří případy, kdy se dítě s novým prostředím prokazatelně ani po roce nesžilo. Navrácení soud nenařídí, pokud rodič, který ho unesl, prokáže, že s tím druhý rodič souhlasil, nebo prokáže existenci vážného nebezpečí, že by návrat dítě vystavil fyzické nebo duševní újmě či dítě s návratem nesouhlasí (je-li ve věku či stupni vyspělosti, kdy je možné k jeho stanovisku přihlídnout).

Dítě v exekuci

Šedá je teorie, zelený strom praxe. Asi všichni máme v paměti případ dětí Sofie a Lucase Fiordalisi, jež jejich matka Češka Marcela Krajníková bez souhlasu otce odvezla v roce 2002 z jejich trvalého bydliště v Argentině do České republiky. Matka následně požádala české soudy o svěření tehdy dvouleté Sofie a pětiletého Lucase do své péče. České soudy v řádném i odvolacím řízení zcela v souladu s Haagskou úmluvou rozhodly, že se děti mají vrátit do Argentiny, kde jsou jednak doma a jednak tam žije a čeká na ně jejich otec. Matka podle rozhodnutí soudu jednala protiprávně.

Problém, jemuž se dostalo velké mediální pozornosti, spočíval v tom, že matka návrat dětí do Argentiny odmítala a vyhýbala se mu celé čtyři roky, aniž by jí stát byl schopen donutit k výkonu soudního rozhodnutí. Když se český zkorumpovaný systém konečně rozhoupal, byl rok 2006 a děti byly dokonale sžité s českým prostředím a doma se cítily v Čechách. Pro devítiletého Lucase přijeli exekutoři na školu v přírodě. Exekuce malé Sofie, která následovala a jejíž záznam proběhl všemi televizemi, pak způsobil husí kůži snad všem rodičům: zoufalý pláč dívenky, kterou úředníci doslova rvali od mámy, aby ji předali otci, kterého od dvou let neviděla, možná někteří z nás slyší dodnes.

Případ dětí Fiordalisi vyvolal bouři nevole. Lidé většinou uznávali, že matka nejednala správně, výkon práva však považovali za absolutně necitlivý k dětem. Věcí se začal zabývat ombudsman Otakar Motejl, který jednoznačně konstatoval, že české úřady nenaplnily požadavek rychlého jednání, který je v případě mezinárodních únosů klíčový. Soudní řízení v tomto případě trvalo nepřiměřeně dlouho a doktor Motejl konstatoval, že v případě dětí Fiordalisi nebyla respektována zásada rovnosti zacházení s oběma rodiči, protože česká matka byla českými orgány jednoznačně upřednostněna před argentinským otcem.

Pokud by takto Česká republika postupovala pravidelně, mohla by se jednak dostat do zásadního sporu s jinými zeměmi, jednak by jen těžko mohla očekávat, že orgány jiných zemí budou spravedlivě postupovat vůči našim občanům a občankám v podobných nesnázích. Ministerstvo spravedlnosti následně uvedlo, že exekuce nebyla správná, protože děti byly násilným převozem do Argentiny vystaveny psychické újmě a nesnesitelné situaci. Dva dny po odtržení Sofie od matky odletěly skutečně obě děti s otcem do Argentiny, kde žijí dodnes a matka je tam občas navštěvuje.

Brněnská advokátka JUDr. Kateřina Sekaninová, která se specializuje na tuto problematiku, považuje současnou právní úpravu problematiky mezinárodních únosů dětí za dobrou, ovšem pouze za předpokladu, že zúčastněné osoby budou respektovat soudní rozhodnutí a stát k nim bude přistupovat rovnocenně. Doktorka Sekaninová zastupuje převážně otce z cizích zemí, jejichž děti unesly do České republiky matky českého původu. Tyto ženy podle ní často nerespektují rozhodnutí soudu a všemi možnými způsoby oddalují výkon rozhodnutí, přičemž jim bývají nápomocny další zainteresované osoby.

Úředníci orgánů sociálněprávní ochrany dětí pak často rozhodují pod vlivem genderových stereotypů. „V drtivé většině tito lidé uvažují ve stereotypech: matka je zosobněné dobro a cit, otec zlo a necitelnost. Dítě podle nich patří odjakživa a přirozeně k matce. Tyto stereotypy jsou v lidech tak zakořeněné, že si ani neuvědomují, že s muži jednájí diskriminačně. Být otcem zkrátka v těchto případech znamená být tím znevýhodněným v rodičovské dvojici, a to nikoli kvůli právní úpravě nebo rozhodování soudů, ale proto, že společnost je nakloněna matkám, které rozhodnutí nerespektují a různými obstrukcemi je de facto bojkotují a v praxi činí těžko vymahatelným,“ říká JUDr. Sekaninová.

Táta v nevýhodě

Úskalí manželství s cizinkou poznal na vlastní kůži také Tomáš Jadlovský, který žil se svou manželkou, původem ze Španělska, a malým synkem trvale v Čechách. Jadlovského manželka se v červnu 2010 rozhodla nevrátit ze společné dovolené ve Španělsku a i se synem zůstala v Madridu u své matky, odkud odmítla vrátit dítě do Česka. Jadlovský, který svůj příběh popsal na internetu, se obrátil na Úřad mezinárodněprávní ochrany dětí, jehož prostřednictvím požádal o vrácení syna, zároveň požádal pražský soud o jeho svěření do péče.

Následně musel prokázat, že rodina skutečně žila trvale pohromadě v Čechách, protože jeho žena ve Španělsku tvrdila, že pendlovali mezi Českem a Španělskem, takže dítě žádné obvyklé bydliště nemá. To otec vyvrátil lékařskou zprávou od českého pediatra, která potvrdila soustavnou péči v ČR, předložil nevyužitou manželčinu zpáteční letenku z Prahy do Madridu a doklady o tom, že pobírala v ČR rodičovské dávky. Ovšem teprve poté, co české úřady pohrozily Španělsku stížností u Evropského soudního dvora kvůli neplnění Haagské úmluvy, španělský soud nařídil matce vrátit chlapce do Čech.

Když o permanentní styk se synem Tomáš Jadlovský přišel, bylo chlapci 15 měsíců a trvalo víc než rok, než ho opět uviděl. Ještě větší problémy má Zdeněk Hromádka, jehož dcerku Annu unesla jeho manželka do Ruska. Přestože český soud těsně před únosem svěčil Annu do otcovy péče, ruský soud její návrat odmítl. Rusko k Haagské úmluvě nepřistoupilo, neboť není členem EU, takže tímto dokumentem není vázáno. Ruský soud odůvodnil rozhodnutí tím, že matka nebyla podle českoruské smlouvy informována o jednání českého soudu a v době vydání předběžného opatření nebyla zastupována právníkem.

Tento důvod uvedl ruský soud přesto, že mu české ministerstvo zahraničí dodalo potvrzení, že jednání soudu, o němž údajně matka nebyla informována, se vůbec nekonalo a že žena měla v ČR právní zástupkyni, jinak by totiž rozhodnutí soudu podle našeho právního řádu nemohlo ani nabýt právní moci. Fakticky tedy v tomto případě ani rozhodnutí českého soudu otci nezaručilo, že bude mít dítě ve své péči, jelikož Rusko nemuselo české rozhodnutí akceptovat a české úřady nemohou zpochybnit rozhodnutí vydané v rámci jurisdikce jiného státu. Už čtvrtým rokem tak Zdeněk Hromádka vidí dcerku jen tehdy, když za ní přijede do Ruska.

Mohlo by vás zajímat: **[dvouměsíční miminko](#), **[14. týden těhotenství](#), **[psychomotorický vývoj dítěte](#), **[kdy oznámit zaměstnavateli těhotenství](#), **[jméno adéla](#)**********